

12. Timofeyuk A. Kak menyalis' messedzhi rossijskoj propagandy za 2 goda [Elektronnyj resurs]. – Rezhim dostupa: http://www.business.ua/opinions/kak_menyalis_messedzhi_rossiyskoj_propagandy_za_2_goda-276019/.

13. Pochepstov G. Nevoennyj instrumentarij vojny: lyudi, media i obrazy [Elektronnyj resurs]. – Rezhim dostupa: <http://osvita.mediasapiens.ua/material/31454>.

14. Elyashevs'ka N. Vrazlyvist' Ukrainy do informatsijnoji vijny // Tele – ta radiozhurnalistyka. – 2015. – Vyp. 14. – S.165–169.

15. Antimajdan [Elektronnyj resurs]. – Rezhim dostupa: <https://uk.m.wikipedia.org/wiki/>.

Kutska O. M., PhD in historical sciences, associate professor, professor of the tactics department, faculty of troops' combat employment of the National Army Academy named after hetman Petro Sahaidachnyi (Ukraine, Lviv), kutska_o@yahoo.com

Fedorenko V. V., researcher of the research department (combat equipment) of the Research Centre of the National Army Academy named after hetman Petro Sahaidachnyi (Ukraine, Lviv)

Chernenko A. D., chief of the research department (combat equipment) of the Research Centre of the National Army Academy named after hetman Petro Sahaidachnyi (Ukraine, Lviv)

Russian propaganda concerning the developments on the Nezalezhnosti Maidan in Kyiv (the end of 2013 – February 2014)

Russian propaganda campaign, established around the developments of Euromaidan in Ukraine has been analyzed. The aim of the work is to outline the main components of the Russian political campaign in the informational domain of our state. The research has been carried out generalizing a substantial amount of factual material with its simultaneous grouping by main parameters, which characterize the theoretical elements of informational campaign. The conclusions are supported by authors' personal observations and present the following: in the given period Kremlin's propaganda was the continuation of the perennial latent phase of the informational operation on the population of Ukraine, dominance of Russian communication means enabled Russian Federation to establish pro-Moscow propaganda on the Russian speaking population in specific regions of our state. Informational campaign conducted by Russia corresponds modern technologies of informational psychological operation by its structure. Its successful realization can be denoted, as well as, unfortunately, our state's failure to effectively counteract the external influence at that time.

Keywords: Euromaidan, informational influence, Russian propaganda, mass media.

Куцка О. Н., кандидат исторических наук, доцент, профессор кафедры тактики факультета боевого применения войск, Национальная академия сухопутных войск им. гетмана Петра Сагайдачного (Украина, Львов), kutska_o@yahoo.com

Федоренко В. В., научный сотрудник научно-исследовательского отдела (боевой экипировки) Научного центра Сухопутных войск, Национальная академия сухопутных войск им. гетмана Петра Сагайдачного (Украина, Львов)

Черненко А. Д., начальник научно-исследовательского отдела (боевой экипировки) Научного центра Сухопутных войск, Национальная академия сухопутных войск им. гетмана Петра Сагайдачного (Украина, Львов)

Российская пропаганда о событиях на Майдане Независимости в Киеве (конец 2013 – февраль 2014 годов)

Анализируется российская пропагандистская кампания, которая развернулась вокруг событий Евромайдана в Украине. Цель работы – очерчивание основных составляющих российской политической кампании в информационном пространстве нашей страны. Исследование проводилось путем обобщения большого количества фактического материала с параллельным разложением его по основным показателям, которые характеризуют теоретические элементы информационной кампании. Полученные выводы подкрепляются личными наблюдениями авторов и заключаются в следующем: пропаганда Кремля в исследуемый период была продолжением многолетней латентной фазы информационной операции на население Украины; доминирование российских средств массовой информации обеспечило возможность РФ оперативно развернуть промосковскую пропаганду на русскоязычное население в отдельных регионах нашего государства. Проведенная Россией информационная кампания по своей структуре соответствует современным технологиям информационно-психологической операции. Можно констатировать ее удачную реализацию и, к сожалению, неготовность нашей страны на то время к эффективному противодействию внешнему влиянию.

Ключевые слова: Евромайдан, информационное влияние, российская пропаганда, средства массовой информации.

УДК 323.29

Лясота А. Є., кандидат політичних наук, доцент кафедри політології, Дніпропетровський національний університет ім. Олесь Гончара (Україна, Дніпро), alyasota@ua.fm

ВЗАЄМОДІЯ ДЕРЖАВИ І ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА В СФЕРІ ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ: ДІЯЛЬНІСТЬ НЕУРЯДОВИХ ОРГАНІЗАЦІЙ

Розглядаються актуальні проблем взаємодії держави і громадянського суспільства та особливості діяльності неурядових акторів у зовнішній політиці України. Автор доводить, що одними з головних проблем на шляху до конструктивного співробітництва між неурядовими акторами та державою є постійна зміна зовнішньополітичного курсу протягом існування незалежної України; застаріла стратегія національної безпеки, котра не відповідає вимогам сучасності; економічна нестабільність, значний сектор тьмової економіки, економічна криза, незабезпечена модель державного фінансування НУО та пасивність громадянського сектору.

Ключові слова: громадянське суспільство, зовнішня політика, неурядові організації.

Роки незалежності України, переконливо довели, що одним із найскладніших напрямів українського державотворення виявилось формування курсу зовнішньої політики та реалізація міжнародної політики, що б відповідала національним інтересам на взаємопов'язаній та динамічній глобалізованій арені міжнародних відносин. Звісно, зміни з майже на протязі всього періоду незалежності у зовнішній політиці країни зробили Україну заручницею складних процесів внутрішньої політики.

В різні періоди своєї незалежності Україна мала різні концепції зовнішнього курсу: нейтралітет і позаблоковість, багатовекторність, європейська та євроатлантична інтеграція, євразійство, рівнонаближеність. Проаналізувавши таку гетерогенну зовнішньополітичну діяльність України колишній українських дипломат А. Зленко у своїй праці «Дипломатія і політика. Україна у процесі динамічних геополітичних змін» схиляється до ідеї проведення прагматичної багатовекторної зовнішньої політики, адже «це нормальна поведінка цивілізованої держави, яка має забезпечувати власні національні інтереси» [5, с. 341].

Офіційний нейтральний позаблоковий статус може пояснюватися по-різному. З одного боку, подібний статус свідчить про ігнорування існуючого стану речей на світовій арені та про наявність стратегічної невизначеності у ключових питаннях національної безпеки, а з іншого він свідчить про «відмову від принципів позаблоковості та нейтральності, що є досить об'єктивним явищем та еволюційним процесом та в жодному разі не може розглядатися як нехтування національними інтересами» [2, с. 114–115]. Наукова дискусія з питання визначення причин такого стану речей й досі триває. Досить популярною є думка про те, що однією з причин стала боротьба Російської Федерації та Заходу за вплив на Україну [1, с. 248].

Отже, розглянувши причину невизначеності України стосовно зовнішньополітичного курсу, необхідно повернутись до ключового питання проблем та перспектив діяльності неурядових акторів у зовнішній політиці України.

Очевидними є проблеми розвитку громадянського суспільства, зокрема щодо його взаємодії з органами влади, що характеризуються формуванням так званих «кишеневих» неурядових організацій при органах влади, які створюються, насамперед, з метою залучення

коштів міжнародних донорських організацій для реалізації планів заходів владних структур, формування ілюзії взаємодії з організованим громадянським суспільством [10, с. 77].

Через данні причини та постійну невизначеність неурядові актори просто не можуть співпрацювати з державою, бо виявивши прихильність до певного політичного режиму або до його цілей на зовнішньополітичній арені, згодом може виникнути переорієнтація державного курсу і колись партнерські відносини можуть стати ворожими. Саме тому неурядовий сектор у сучасних умовах нестабільності в країні також займає нейтральну позицію, підтримуючи власні інтереси, котрі базуються або ж на власній ідеології, або на інтересах фінансових донорів, навіть якщо це може суперечити національним інтересам. А це в свою чергу ще більше підсилює нестабільність правлячого режиму.

Так, згодом революції гідності зосередження цілей громадянського суспільства змінилось з матеріальних на нематеріальні. У першу черговість це відобразилось у безпрецедентному волонтерському русі. В такому випадку, волонтерство вже стало в деякій мірі частиною культури і світогляду української нації [7, с. 98].

Проаналізувавши, що однією з проблем для конструктивного функціонування неурядових акторів є постійна зміна курсу зовнішньої політики України новопризначеними президентами за роки незалежності, що створює підґрунтя для розвитку неурядового сектору, який врешті решт існує самостійно від держави, керуючись власними інтересами [9, с. 132].

Ще однією важливою внутрішньою проблемою України, що тісно пов'язана з постійною зміною зовнішньополітичного курсу України та як наслідок автономним неурядовим сектором, є недосконалі стратегія національної безпеки, яка на сучасному етапі потребує реформації. Одним з аспектів, що підтверджують це – є брак ефективної державної стратегії запобігання та протидії заходам антиукраїнських неурядових організацій, які через свою діяльність можуть дестабілізувати внутрішню та зовнішню політику України [6].

Отже, на початку ХХІ століття почала існувати проблема поширення проявів загрозливого впливу неурядових громадських організацій на стан національної безпеки через дестабілізацію внутрішньополітичної ситуації, і як наслідок цього можливість загрозливого впливу на зовнішньополітичну ситуацію. Напрами такого впливу мають переважно політичне забарвлення [3].

Загроза національній безпеці вбачається крім того і в діяльності зарубіжних та міжнародних неурядових організацій. Проблемним питанням для національної безпеки України є і фінансування неурядових громадських організацій. Адже одним із головних на сьогодні джерелом надходжень для них є міжнародні донорські агенції. Це однозначно ставить ці громадські організації в залежність від зарубіжних грантів, оскільки фінансова мотивація є одним з найбільш ефективних інструментів маніпуляції і досягнення поставлених завдань. Останні в деяких випадках варіюють свою діяльність в діапазоні від лобювання інтересів зарубіжних країн, компаній, корпорацій та ін. до підриву державного порядку, що вважається небезпечним для національної безпеки.

Результативна модель недержавного фінансування неурядових організацій має наступний вигляд: сплачуючи податок на дохід, донори – як фізичні, так і юридичні особи, фінансують діяльність неприбуткових організацій, надаючи останнім подарунки, грошові кошти, цінні папери, права власності на нерухоме майно та спеціалізоване обладнання. За це донор отримує податкові пільги при сплаті відповідно податку на прибуток, податку на дарування, податку на збільшення ринкової вартості капіталу та податку на нерухомість [3].

Іншою суттєвою проблемою відсутності конструктивних сприятливих відносин між неурядовим сектором та державою є економічна криза та тінізація економіки. Економіка України опинилася у критичному стані і не здатна забезпечити нормальний розвиток країни, соціальні гарантії населенню і збереження якості навколишнього середовища, що створює загрозу для політично-фінансової самостійності та надає підстави говорити не про стратегію розвитку держави, а про стратегію виживання населення. І як наслідок, прозоре та патріотичне функціонування неурядових акторів в таких умовах є неможливим. Що в свою чергу створює проблеми для ефективної зовнішньополітичної діяльності України через антидержавні акції, пропаганду у місцевих та закордонних ЗМІ та непатріотично налаштоване населення, яке не підтримує активну громадянську позицію. Звідси випливає недовіра населення до дій державного апарату і як наслідок пасивність «третього сектору». Але ця проблема має значно глибше коріння ніж здається насправді.

Оцінюючи ж «інституціональну силу» неурядових громадських організацій, слід звернути увагу на те, що громадський сектор України має слабкі кількісні характеристики усіх чинних правових форм громадських формувань [4, с. 18]. Тобто, з точки зору держави, певна частина посадовців не готова до взаємодії з громадськістю і намагається обмежити діалог із громадськими організаціями обмінном інформацією, оскільки вважають останні недостатньо професійними, щоб стати партнерами влади. У той же час, представники влади відмічають безініціативність більшої частини громадських організацій. Часто це призводить до взаємної недовіри і нівелювання вже напрацьованих досягнень в співпраці державного і громадського сектору [8, с. 21].

Отже, активне громадянське суспільство в Україні ще тільки починає формуватися.

Досвід співпраці неурядових організацій з органами державної влади в галузі зовнішньої політики України говорить більшою мірою про наявність тих самих проблем, які властиві для взаємин між владою та громадським сектором в Україні в цілому: непрозорість у виробленні державної політики, традиції замкнутості державного апарату, низька ефективність «третього сектору» в лобюванні власних позицій та взаємна недовіра.

Таким чином, головними проблемами на шляху до конструктивного співробітництва між неурядовими акторами та державою є постійна зміна зовнішньополітичного курсу, на протязі існування незалежної України; застаріла стратегія національної безпеки, котра не відповідає вимогам сучасності; економічна нестабільність, значний сектор тіншової економіки, економічна криза, незабезпечена модель державного фінансування НУО, а отже і отримання грошей від закордонних інвесторів і

як наслідок непрозора діяльність неурядового сектору; та пасивність громадянського сектору, котра з однієї сторони викликана досить довгим періодом перебування української держави у складі комуністичної «імперії», а з іншого недовірою суспільства до правлячих режимів за роки незалежності, котрі створили так звану «фасадну демократію».

Список використаних джерел

1. Бараш Ю. Н. Європейський нейтралітет і невизначеність України [Електронний ресурс] / Ю. Н. Бараш, О. В. Іжак, Г. Д. Мерніков; Під ред. А. І. Шевцова. – Д.: ДФ НІСД, 2002. – 166 с. – Режим доступу: <http://www.db.niss.gov.ua/docs/polmil/Neutrality.pdf>
2. Бессонов М. М. Східна Європа в концепціях та практиці зовнішньої політики США в умовах біполярного світу [Електронний ресурс] стаття / М. М. Бессонов // Наукові праці історичного факультету ЗДУ. – 2002. – Вип.15. – С.242–250. – Режим доступу: http://istznu.org/dc/file.php?host_id=1&path=/page/issues/15/15/bessonova.pdf
3. Горелов Д. Діяльність неурядових організацій в Україні у контексті національної безпеки України [Електронний ресурс] / Д. Горелов // Відділ стратегій розвитку громадянського суспільства та протидії корупції. – 2009. – Режим доступу: <http://old.niss.gov.ua/Monitor/june2009/13.htm>
4. Дибасв О. Громадські рухи та участь громадян у прийнятті рішень органів місцевого самоврядування [Електронний ресурс] / О. Дибасв // Буковинська толока. – 2016. – Режим доступу: <http://buktoloka.com.ua/?p=1381>
5. Зленко А. М. Дипломатія і політика. Україна в процесі динамічних геополітичних змін [Текст]: наук. вид. / А. М. Зленко. – Х.: ФОЛІО, 2003. – 559 с.
6. Конституція України [Електронний ресурс] / Прийнята на 5 сесії Верховної Ради України 28 черв. 1996 р. – К., 1996. – 119 с. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
7. Крулько І. Волонтерство в Україні: як піддержати і усилити мотивацію? [Електронний ресурс] / І. Крулько // Зеркало недели. – 2016. – Вип.115. – Режим доступу: http://gazeta.zn.ua/internal/volonterstvo-v-ukraine-kak-podderzhat-i-usilit-motivaciyu-_html
8. Марушевський Г. Б. Пріоритети національної стратегії збалансованого (сталого) розвитку України: погляд НУО / Г. Б. Марушевський, П. Г. Павличенко, Т. В. Тимочко // 3-я Всеукраїнська конференція екологічної громадськості, 29 лист. – 1 груд. 2002 р. – К. – 31 с. – Режим доступу: <http://www.necu.org.ua/upl/sd-priorities-refl.pdf>
9. Романюк В. Демократія участі: імітація чи реальність [Електронний ресурс] стаття / В. Романюк // Ресурсний центр ГУРТ. – 2012. – Режим доступу: <http://www.undp.org.ua/ua/media/41-democratic-governance/1317-participatory-democracy-is-impossible-without-an-effective-civil-society>
10. Усаченко Л. Співпраця органів державної влади з інститутами громадянського суспільства [Електронний ресурс] / Л. М. Усаченко // Актуальні проблеми державного управління. – 2009. – №1. – С.73–81. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/apdy_2009_1_11.pdf

References

1. Barash Ju. N. Jevropejs'kyj nejtralitet i nevyznachenist' Ukrainy [Elektronnyj resurs] / Ju. N. Barash, O. V. Izhak, G. D. Mernikov; Pid red. A. I. Shevcova. – D.: DF NISD, 2002. – 166 s. – Rezhym dostupu: <http://www.db.niss.gov.ua/docs/polmil/Neutrality.pdf>
2. Bessonov M. M. Shidna Jevropa v koncepcijah ta praktyci zovnishn'oi' polityky SSHa v umovah bipoljarnogo svitu [Elektronnyj resurs] statija / M. M. Bessonov // Naukovi praci istorychnogo fakul'tetu ZDU. – 2002. – Vyp.15. – S.242–250. – Rezhym dostupu: http://istznu.org/dc/file.php?host_id=1&path=/page/issues/15/15/bessonova.pdf
3. Gorjelov D. Dijal'nist' neurjadovyh organizacij v Ukraini u konteksti nacional'noi' bezpeky Ukrainy [Elektronnyj resurs] / D. Gorjelov // Viddil strategij rozvytku gromadjans'kogo suspil'stva ta protydii' korupcii'. – 2009. – Rezhym dostupu: <http://old.niss.gov.ua/Monitor/june2009/13.htm>

4. Dybajev O. Gromads'ki ruhy ta uchast' gromadjan u pryjnjjati rishen' organiv misceвого samovrjaduvannja [Elektronnyj resurs] / O. Dybajev // Bukovyns'ka toloka. – 2016. – Rezhym dostupu: <http://buktoloka.com.ua/?p=1381>

5. Zlenko A. M. Dyplomatija i polityka. Ukrain'a v procesi dynamichnyh geopolitychnykh zmin [Tekst]: nauk. vyd. / A. M. Zlenko. – H.: FOLIO, 2003. – 559 s.

6. Konstytucija Ukrainy [Elektronnyj resurs] / Pryjnjata na 5 sesii' Verhovnoi' Rady Ukrainy 28 cherv. 1996 r. – K., 1996. – 119 s. – Rezhym dostupu: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>

7. Krul'ko I. Volonterstvo v Ukraine: kak podderzhat' i usilit' motivaciju? [Elektronnyj resurs] / I. Krul'ko // Zerkalo nedeli. – 2016. – Vyp.115. – Rezhim dostupa: http://gazeta.zn.ua/internal/volonterstvo-v-ukraine-kak-podderzhat-i-usilit-motivaciyu-_html

8. Marushevs'kyj G. B. Priorytety nacional'noi' strategii' zbalansovanogo (stalogo) rozvytku Ukrainy: pogljad NUO / G. B. Marushevs'kyj, P. G. Pavlychenko, T. V. Tymochko // 3-ja Vseukrai'ns'ka konferencija ekologichnoi' gromads'kosti, 29 lyst. – 1 grud. 2002 r. – K. – 31 s. – Rezhym dostupu: <http://www.necu.org.ua/upl/sd-priorities-refl.pdf>

9. Romanjuk V. Demokratija uchasti: imitacija chy real'nist' [Elektronnyj resurs] statija / V. Romanjuk // Resursnyj centr GURT. – 2012. – Rezhym dostupu: <http://www.undp.org.ua/ua/media/41-democratic-governance/1317-participatory-democracy-is-impossible-without-an-effective-civil-society>

10. Usachenko L. Spivpracija organiv derzhavnoi' vlady z instytutamy gromadjans'kogo suspil'stva [Elektronnyj resurs] / L. M. Usachenko // Aktual'ni problemy derzhavnogo upravlinnja. – 2009. – №1. – S.73–81. – Rezhym dostupu: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/apdy_2009_1_11.pdf

Liasota A. Y., Ph.D in political science, associate professor of the political science department, Oles Honchar Dnipropetrovsk national university (Ukraine, Dnipro), alyasota@ua.fm

Co-operation of the state and civil society in area of foreign policy of Ukraine: activity of ungovernmental organizations

The actual are examined problems of co-operation of the state and civil society and feature of activity of ungovernmental actors in the foreign policy of Ukraine. An author proves that one of main problems on a way to a structural collaboration between ungovernmental actors and state there is a permanent change of foreign-policy course during existence of independent Ukraine; out-of-date strategy of national safety, that does not answer the requirements of contemporaneity; economic instability; considerable sector of shadow economy; economic crisis, without means model of the state financing of NGO and passivity civil to the sector.

Keywords: civil society, foreign policy, ungovernmental organizations.

Лясота А. Е., кандидат политических наук, доцент, доцент кафедры политологии, Днепропетровский национальный университет им. Олесь Гончара (Украина, Днепр), alyasota@ua.fm

Взаимодействие государства и гражданского общества в области внешней политики Украины: деятельность неправительственных организаций

Рассматриваются актуальные проблемы взаимодействия государства и гражданского общества и особенности деятельности неправительственных актеров во внешней политике Украины. Автор доказывает, что одним из главных проблем на пути к конструктивному сотрудничеству между неправительственными актерами и государством есть постоянное изменение внешнеполитического курса в период существования независимой Украины; устаревшая стратегия национальной безопасности, которая не отвечает требованиям современности; экономическая нестабильность, значительный сектор теневой экономики, экономический кризис, необеспеченная модель государственного финансирования НПО и пассивность гражданского сектора.

Ключевые слова: гражданское общество, внешняя политика, неправительственные организации.
